

Секція: Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ: ПРОБЛЕМАТИКА ВИЗНАЧЕННЯ

Артюх Оксана Валентинівна

кандидат економічних наук

доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Одеського національного економічного університету

Албу Надія Миколаївна

аспірантка кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Одеського національного економічного університету

Сучасні умови ринкового середовища потребують максимально ефективного управління конкурентоздатністю підприємства, яке розглядається як процес реалізації певної сукупності управлінських функцій – цілепокладання, планування, організації, мотивації та контролю. Найдієвішим інструментом у системі управління виступає внутрішній контроль у формі аудиту. Внутрішній аудит дозволяє упевнитися в узгодженості діючої системи управління та обґрунтованості управлінських рішень. На сучасному етапі внутрішній аудит зобов'язаний сприяти успішному виконанню конкурентної стратегії господарчого суб'єкта у ринковому бізнес-середовищі.

Дослідження проблематики внутрішнього аудиту, його місця у системі внутрішнього контролю висвітлені у наукових працях Бутинця Ф.Ф., Завгороднього В.П., Кузьмінського А.М., Максимової В.Ф., Рудницького В.С., Сопка В.В., Усача Б.Ф. та інших вчених та науковців у сфері контролю. Проте окремі питання теорії та практики аудиту, як складової внутрішнього контролю в управлінні конкурентоздатністю підприємств, потребують подальших досліджень. На сьогодні недосконалість методологічного апарату, методичного забезпечення та організації вітчизняного внутрішнього аудиту не дозволяє йому виконувати поставлені завдання та відповідати сучасним вимогам. Потребує наукового переосмислення його визначення, роль та місце у системі економічного контролю.

Національним законодавством поняття «внутрішній аудит» не регламентовано. За вимогами Міжнародного стандарту аудиту 610 діяльність

внутрішнього аудиту визначається як підрозділ суб'єкта господарювання, який виконує діяльність з надання впевненості та консультацій, призначену для оцінки та поліпшення ефективності управління суб'єктом господарювання, процесів управління ризиками і внутрішнього контролю [1].

Головною метою внутрішнього аудиту є допомога у прийнятті управлінських рішень на підставі результатів аудиту щодо виявлення проблематики у системі управління конкурентоспроможністю підприємства та пошуку шляхів підвищення ефективності його діяльності у ринковому середовищі. Погодимось з тезою фахівців, що внутрішній аудит повинен виконувати роль діагностичного засобу в управлінні господарською діяльністю підприємства [2, с. 251].

У контексті міжнародних правил цілеспрямована діяльність підрозділів внутрішнього аудиту представляє собою діяльність, пов'язану:

- з загальним управлінням (оцінювання процесу управління з метою досягнення цілей з етики та системи цінностей, управління результатами діяльності, повідомлення інформації про ризик і контроль відповідним підрозділам);
- з управлінням ризиками (надання допомоги підприємству через ідентифікацію та оцінку значної доступності ризикам);
- з внутрішнім контролем (табл. 1).

Таблиця 1

Види внутрішнього аудиту, пов'язаних з внутрішнім контролем, за МСА 610

Вид діяльності	Види процедур	Результат
01	02	03
Оцінка внутрішнього контролю	Огляд заходів контролю	Надання впевненості щодо контролю
	Моніторинг функціонування заходів	
Перевірка фінансової та операційної інформації	Надання рекомендацій з поліпшення заходів	
	Огляд засобів, використаних для ідентифікації, оцінки, класифікації та складання звітів про фінансову та операційну інформацію	
Огляд операційної діяльності	Тестування операцій, залишків на рахунках, процедур	
Огляд дотримання законодавчо-нормативних актів	Огляд економічності, результативності операційної діяльності, включаючи не фінансову діяльність суб'єкта господарювання	
	Огляд дотримання законів, нормативних актів та інших зовнішніх вимог, а також політик і директив управлінського персоналу та інших внутрішніх вимог	

Отже, за міжнародними вимогами до компетенції внутрішнього аудиту відносяться лише огляд, тобто, завдання з надання впевненості, та консультації, як вид інших послуг, пов'язаних з професійною діяльністю. Таке визначення значно звужує функції внутрішнього аудиту та при особливих умовах веде до підміни понять: внутрішній аудит ↔ консалтинг.

В загальноприйнятому розумінні консалтингом вважається діяльність з консультування (управлінське консультування) суб'єкта господарювання з питань фінансової, комерційної, юридичної, технологічної, технічної, експертної діяльності, що надається консультантами. По відношенню до виконавців консалтинг буває зовнішнім (підприємством запрошуються консультанти на договірній основі – консалтингова/ аудиторська фірма або індивідуальний консультант) та внутрішнім (в штаті підприємства передбачається посада консультанта або групи консультантів з підпорядкуванням керівникові).

Мета консалтингу - допомогти системі управління в досягненні заявлених цілей. Консалтинг може стосуватися як локальних суто економічних питань - фінансовий аналіз, фінансовий облік та звітність, управлінський облік, оподаткування, облік та звітність у системі оподаткування, аудит), так і глобальних управлінських проблем (стратегічний розвиток у конкурентному середовищі, інноваційний процес).

Отже, при порівнянні загальних положень, мети, завдань внутрішнього аудиту (при здійсненні консультацій) та консалтингу не виникає суттєвих протиріч, а при особливих умовах консультації - як вид діяльності внутрішнього аудиту та консалтинг становляться тотожними.

Розгляд внутрішнього аудиту як огляду призводить до зниження ефективності аудиту на підприємстві, до недовіри стосовно такої системи контролю, обмежує потенціальні можливості фахівців підприємства у сфері внутрішнього контролю, а відсутність достатньої впевненості за результатами такого аудиту породжує формальне до нього ставлення.

Діюча практика у сфері аудиторської діяльності показує, що найбільш дієвим видом аудиторського контролю є перевірка, яка визначається за міжнародними стандартами аудиту як завдання з надання достатньої впевненості.

У цьому контексті, вважаємо, що на сучасному етапі у період жорстких ринкових перетворень внутрішній аудит, як складова внутрішнього контролю у системі управління конкурентоздатним бізнесом, повинен забезпечувати достатню впевненість щодо досягнення основних цілей контролю, зокрема, у частині:

- достовірності, повноти та своєчасності облікової та іншої інформації у сфері управління;
- дотримання нормативно-законодавчих актів, виконання внутрішніх регламентів підприємства;
- ефективного використання ресурсів;
- оцінювання процесу управління;
- реалізації конкурентної стратегії підприємства.

З цього приводу досягнення відповідності сучасним вимогам потребує від внутрішнього аудиту докорінних змін, які пов'язані з нормативним уточненням визначення дефініції «внутрішній аудит», з удосконаленням законодавчої та іншої нормативно-правової бази у сфері контролю та методичного забезпечення аудиту.

Подальші дослідження у напрямку методологічної трансформації внутрішнього аудиту сприятимуть укріпленню його позицій у системі контролю при сучасних умовах ведення бізнесу.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутних послуг: Видання 2012 року, частина. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.apu.com.ua/files/temp/Audit_2012_1.pdf

2. Олійник С. Внутрішній аудит як необхідність підвищення ефективного управління підприємством / Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації : міжнародний збірник наукових праць. Випуск 3. – Тернопіль : Крок, 2014.- с. 332.